

Київ
«Свет на Востоке»
2016

Природа – книга мудра і жива,
В ній зрозумілі та прості слова.
Нехай нам допоможе книга ця
Навчитись бачити лице Творця.

Олена МІКУЛА

ОЛЕНА МІКУЛА

Жива книга

Оповідання для дітей

СВЕТ НА
ВОСТОКЕ

УДК 821.161.2'06-32-93
ББК 84(4Укр)6-44
М59

Мікула О.

М59 Жива книга: Оповідання для дітей. – К.: Світло на Сході, 2016. – 72 с. з іл.

Збірка оповідань для дітей про речі та явища, з якими стикається дитина, пізнаючи навколишній світ. Що таке звук, час, біль, краса? Хто «заховав» у землю корисні копалини й чому хліб – святий? На всі ці запитання дитина отримає просту й зрозумілу відповідь.

ISBN 978-966-2089-84-4 (Укр.)

ISBN 978-3-944772-21-9 (Нім.)

Директор
Павло Давидюк

Редактор
Олена Мікула

Коректор
Ірина Нікольська

Дизайн та верстка
Костянтин Сулима

Вид. № 02. 540.

ISBN 978-966-2089-84-4 (Укр.)

ISBN 978-3-944772-21-9 (Нім.)

© Олена Мікула, текст, 2016.

© Костянтин Сулима, дизайн, 2016.

© «Свет на Востоке», 2016.

Блакитна жабка

Той день для відвідувачів «Вільгельми» — таку назву має зоопарк у Штутгарті (Німеччина) — став не зовсім звичайним. Крім того що вони мали змогу роздивлятися звірів у вольєрах, на них чекав неабиякий сюрприз.

Ці щасливчики мали унікальну можливість спостерігати за вкрай дивною компанією, що складалася з двох жінок, трьох дітей віком від шести до дванадцяти років та чоловіка, що їх супроводжував. Люди були напевно нетутешні й дуже несхожі на німців. Це було справді так. Однією з жінок була я. Приїхала я з України. Не можу сказати, що ми зовнішньо дуже відрізнялися від німців. Вирізняло нас інше: як ми реагували на побачене. Спробую пояснити.

Усім відомо, що німці – охайні, ретельні. То і в зоопарку вони поводяться дуже стримано, пристойно. Уважно роздивляючись

представників світу тварин, вони тихо перемовляються одне з одним і спокійно переходять від однієї клітки до іншої. Знаєте, як реагували ми? Мені ще якось удавалося стримувати свій захват, я тільки тихенько скрикувала. Діти стримуватися не могли. Вони бігали від клітки до клітки, підстрибували, присідали. Розмахували руками й плескали в долоні. Біля басейну, в якому купалися пінгвіни, ми провели хвилин сорок. А коли зайшли до зали, де на всю стіну були розміщені акваріуми, то ледве не знепритомніли. Наймолодший, Дмитрик, бігав уздовж скляних стін, за якими у всій різноманітності та пишноті кипів невідомим життям підводний світ, і голосно висловлював своє захоплення.

Нарешті він підбіг до мене і, вхопивши за руку, промовив: «Тьотю Олено! Ходімо, там черепаха, така, як ви!» Він мав на увазі не моє обличчя і навіть не фігуру. Просто це була дуже велика черепаха.

Зоопарк «Вільгельма» – один із найкращих у Європі. Він розташований на мальовничих пагорбах, дуже чистий, доглянутий. Там створено чудові умови для тварин, а також для відвідувачів. Ми провели там декілька незабутніх годин, насолоджуючись знайомством із такою кількістю Божих створінь, зібраних разом.

Я не знаю, чи звернув хтось із відвідувачів зоопарку на мене увагу в той момент, коли я побачила блакитне жабеня. Це була остання краплина, яка переповнила моє серце, і я заплакала.

Переді мною сиділа казкової краси істота яскраво-блакитного кольору, із прозорою шкірою та райдужними очима. Це було пронизливо прекрасне видовище. Спочатку я плакала від усвідомлення того, що могла не побачити у своєму житті цю жабку, потім я стала плакати від радості, що я її побачила, опісля я стала плакати із вдячності Богові за те, що

Він її створив. Потім я трохи заспокоїлась, але сльози знову полилися з моїх очей, коли я збагнула, що моя донечка, яка не приїхала зі мною, не побачить її. Але я не могла довго плакати, бо жабка була така красива, що моє серце сповнювалося радістю.

Мені хотілося похвалитися перед усім світом: «Люди, дивіться, це мій Батько створив таку жабку!» Якби нас із нею не розділяло скло, я б її обов'язково поцілувала. Я подумки попрощалася з нею, пообіцявши, що розповім про неї своїй доньці та учням із недільної школи.

...Ми поверталися до Корнталю – передмістя Штутгарта – електричкою. Електричка їхала чистенькими, гарними вулицями, поруч із кожним будинком був охайний квітучий садочок – маленька копія «Вільгельми». Я подумала, як важко людям, котрі живуть серед такої краси, захоплюватися прекрасним. Але я впевнена, що на небі й вони голосно кричатимуть від радості та захвату, бо Господь на небесах приготував для тих, котрі люблять Його,

Ботанічний сад із зоопарком «Вільгельма» був закладений в 1848 році за наказом короля Вільгельма I. Його споруди у мавританському стилі відомі як «Рай кам'яних стін»

щось незбагненне. Ми навіть уявити не можемо, як чудово там буде! Якщо маленька блакитна жабка, що живе у якомусь болоті в джунглях, така гарна, то яким чудовим буде те місце, яке Бог приготував для Своїх коханих дітей!

Створюючи цей світ, Він старанно працював над кожною комашкою, над кожною квіткою, над цією жабкою, щоб розповісти нам про Себе. Природа – це книга, яку може читати навіть неграмотна людина. Вона зрозуміла і дорослим, й дітям. Якщо ти навчишся читати цю книгу, то зрозумієш, що Бог – люблячий та справедливий, турботливий та милосердний. Ти зможеш обрати Христа – що може бути головнішим за це?

*Придивись до літер цієї
книги — краплі роси,
сніжинки, травинки...
Навчись складати їх
у слова: Бог прекрасний.
Поглянь на море під час
шторму, на гори, вкриті
снігом — Бог могутній.
Поглянь на зірки —
Бог незмінний.*

Подорож на парашуті

Коли мені було вісім років, ми всією сім'єю вирішили поїхати в село до бабусі. На нас чекала довга подорож: шість годин в одному поїзді, потім ще вісім — у іншому, а потім ще годину треба було їхати автобусом.

Збиратися в дорогу мама почала за тиждень. Вона складала наші речі у валізи, безліч разів перевіряючи, чи не забули ми чогось. Внаслідок цього ми мали дві величезні валізи, декілька сумок та сумочок. У нас було все: теплі речі, взуття для різної погоди, плащі на випадок дощу, подарунки для родичів, гребінці, зубні щітки, і, нарешті, сумка з їжею в дорогу. Ми з братом не могли дочекатися, коли її розпакують, — нам, як і всім дітям, дуже подобалось їсти в поїзді.

Я так докладно змальовую все це, що ви, мабуть, подумали, що ми забули взяти з собою щось важливе. Анітрохи! Мама

Чи знаєш ти,
що у парашутки
кульбаби сховано
близько 50 насіння?

простежила, щоб ми взяли всі речі, що вона приготувала в дорогу. Відпустку ми провели чудово, але я хочу розповісти про інше.

Нещодавно, читаючи якусь книжку, я потрапила на опис кульбаби. Здавалося, що цікавого можна дізнатися про цю звичайну квітку, яка росте просто під ногами? Але, читаючи рядок за рядком, я дедалі більше згадувала наші приготування до подорожі у відпустку, дбайливі руки моєї мами, її турботу й передбачливість.

Бог, створюючи кульбабку, робив її не тільки гарною, веселою та невибагливою.

Він виявив величезну турботу про маленьке насіння цієї квітки.

Усі ви знаєте, як квітне кульбаба. Спочатку це яскраво-жовта квітка, яку дуже люблять діти. Всі ви, мабуть, колись плели віночки з кульбабок, робили свищики з її стебелець.

Дорослі умудряються готувати салат із кульбаб та варити варення.

Коли кульбаба одцвітає, її голівка стає схожою на білу пухнасту кульку, тому що пелюстки перетворюються на «парашутики», до яких прикріплене насіння. Саме це крихітне насіння кульбабки і є об'єктом піклування нашого Творця.

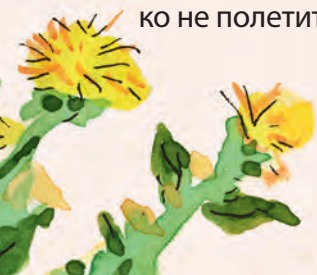
Не думайте, що Бог просто причепив цього парашутика до насінинки кульбаби: «Лети, коли заманеться та куди заманеться!» Просто так цей «парашутик» не полетить. Для цього мають бути певні умови. По-перше, насіння має дозріти. Воно міцно тримається за голівку кульбаби доти, доки не стане зовсім «дорослим» і здатним до далекої подорожі. По-друге, погода має

*Чи знаєш ти,
що кульбади
відкривають свої
квіточки на світанку,
а закривають їх, коли
сонце заходить?*

бути належною – не холодною та ясною. Для цього Бог навчив кульбабку не розкриватися в холодну чи похмуру погоду, щоб жодній неслухняній насінинці не вдалося відірватися та полетіти. По-третє, повітря не має бути дуже вологим, адже й дитині зрозуміло, що мокрий «парашутик» далеко не полетить. Тому під час дощу кульбабка

*Чи знаєш ти,
що з листя кульбади,
вимоченого в холодній
воді, можна готувати
салати, багаті на
вітаміни? А відвар
із кореня кульбади
лікарської збуджує
апетит та поліпшує
травлення.*

міцно стискає, наче складає, свої «парашутики». І по-четверте, вітер має бути певної сили, достатньої для того, щоб насіння покинуло свою рідну домівку.

І ось нарешті встановилася тепла, суха погода, віє легенький вітерець, світить сонечко. Дозрілі насінини одна за одною відри-

ваються від квітки та вирушають у далеку подорож, щоб наступного року розквітнути, звеселити світ своєю красою та дати життя іншим «парашутикам».

Лети, маленька насінино кульбаби! Твій Творець подбав про те, щоб твоя подорож була щасливою!

Якщо наш Господь з такою любов'ю підготував усе для життя маленької насінини кульбади, то наскільки більше Він піклується про тих, кого створив подібними до Себе, — про нас із тобою! Він підготував нас до тривалої мандрівки дорогами життя і щомиті піклується про нас.

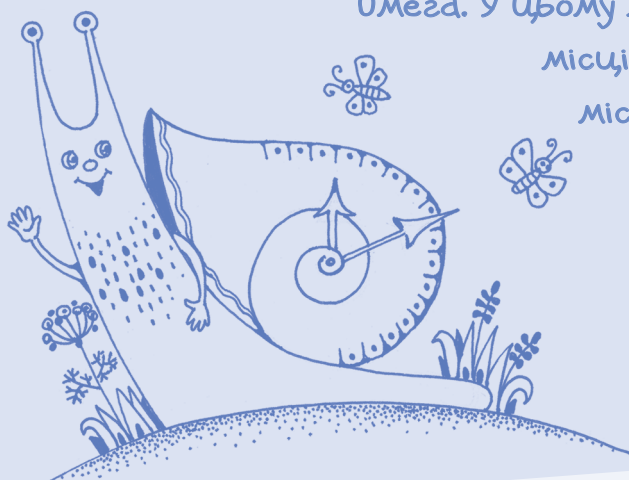

На краю Бескрайнього Всесвіту

Одного разу мені пощастило
провести серпень у Севастополі.

База відпочинку, на якій ми
зупинилися, розташована в бухті
Омега. У цьому мальовничому

місці є найбільший
міський піщаний
пляж.

Я загоряла на пляжі, насолоджуючись сонцем і, чесно кажучи, байдуючи. Але дуже довго я не можу нічого не робити. Мені важко було вигадати якесь заняття, і я просто стала пересипати пісок з однієї долоні на другу. Я спостерігала за піщинками, як вони тоненьким струмком сиплються мені в руку. І раптом побачила, що деякі піщинки мають якусь дивну форму. Я придивилася їй з подивом виявила, що це не піщинки, а маленькі мушлі! Вони були такі малюсінькі, навіть менші за справжні піщинки, уявляєте? Але це були справжні мушлі, тоненькі спіральні конуси. Колись у них жили маленькі морські істоти. Це їхні будиночки!

Кожна мушля була надзвичайно красивої, витонченої форми. Але її треба було піднести дуже близько до очей, щоб роздивитися.

Діти й дорослі ходили та бігали по піску, топчучи ногами цю красу. Я тоді подумала: «А навіщо Бог створив ці мушлі такими красивими? Живуть вони на дні моря, ніхто їх не бачить, ніхто не може оцінити роботу Творця. Потім хвилі моря виносять їх на берег, де вони змішуються з піском. Добре роздивитись їх можна хіба що за допомогою мікроскопа. Але хто ходить на пляж із мікроскопом? Невже Бог старався дарма?»

Єдиною моєю втіхою було те, що мені все-таки пощастило роздивитися цю красу. У мене навіть майнула думка, що Бог створив ці мушлі спеціально для мене.

Повернувшись до Києва, я пішла в краєзнавчий музей. Там була величезна експозиція раковин молюсків. Я й раніше знала, що існує багато видів цих морських безхребетних (так вони називаються по-науковому). Але їх було набагато більше, ніж я могла собі уявити! Цілими рядами лежали під склом безліч видів мушель молюсків різних форм, кольорів, розмірів, із незрозумілими латинськими назвами.

Навіщо Бог створив їх? Тисячі років на дні моря народжуються мільйони надзвичайно красивих створінь, які живуть, помирають, стають піском, і їх ніхто не бачить! Навіщо? Чому?

І це ще не все.

Знаєш що? Якщо в тебе виникає якесь нерозв'язане питання і ти мучишся над його розгадкою, не знаходячи собі спокою, то Бог обов'язково нагородить твій допитливий розум і неспокійне серце.

Так було й у моєму випадку. В одному науковому журналі я раптом побачила дуже красиві фотографії. Щось надзвичайно осяйне й чудове було зображено на них. Читаю, і виявляється, що це знімки, зроблені американськими вченими за допомогою космічного телескопа Хаббла. І на цих знімках – галактики, що розташовані від Землі за мільйони світлових років!

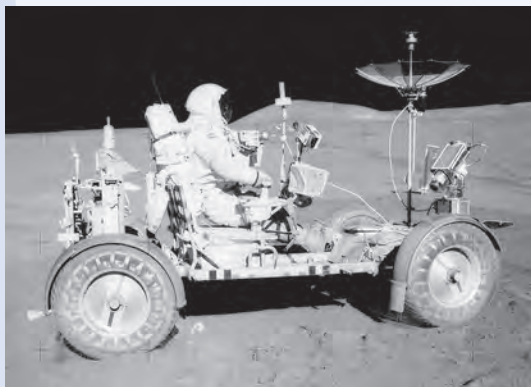
*Чи знаєш ти,
що наша галактика
Молочний Шлях, або
Чумацький Шлях, має
розміри 100 тисяч
світлових років?*

Галактика ESO 510-613 у сузір'ї Гідри. Знаходиться від нас на відстані 150 мільйонів світлових років. Навколо неї можна побачити величезний газопиловий диск.

Чи знаєш ти,
що командир космічного корабля,
полковник Д. Скотт, який
побував на поверхні Місяця,
залишив під пультом керування
маленької машини «Робер-1»
Біблію, в якій слова Ісуса
виділені червоним шрифтом.
Майбутні відвідувачі Місяця
зможуть там читати Біблію.

Ти бачив зоряне небо? Правда, красиво?! Але тут усе зрозуміло: ми його бачимо, радіємо цій красі та прославляємо Бога за те, що Він створив таке прекрасне небо. Усе гаразд, усе на своїх місцях, небо виконує своє призначення – повідомляє про велич Творця. Але скажи мені, будь ласка, навіщо створювати такою прекрасною радіогалактику Центавр А, що розташована від нас на десять мільйонів світлових років?! Хто її бачить? А ця галактика найближча до нас! А що там, далі? Подивися знімки: 80 мільйонів світлових років, 150... І так до самого краю Всесвіту... Усе та ж краса, усе та ж досконалість. Чому?

І нарешті я зрозуміла! Тому, що Бог не вміє робити погано. І Він не має потреби в похвалі й оцінці. Йому не потрібні глядачі, не потрібен шум оплесків. От який мій Батько!

Я попросила в Нього прощення за ту думку, яка промайнула у мене, що ті мушлі на моїй долоні Він створив спеціально для мене. Він створив їх на-самперед тому, що Він – Творець.

Але Бог не випадково помістив їх на мою долоню. Він хотів, щоб я зрозуміла, який Він є.

Бог не вміє
робити погано.
Він усе робить
прекрасно! Просто
Він такий. Його
руки такі. Кожна
лінія, накреслена
Ним у Всесвіті,
досконала.

Мій птах

Мені було десять років, і про справжній
біль я майже нічого не знала.

Батьки мене карали рідко, ремінь
майже не застосовували.

Забите колінце,
вирваний молочний
зуб — от і весь
перелік.

Того дня я відчула біль, від якого хотілося кричати. На моїх руках помирав птах. Незвичайний, рідкісний для міських вулиць — дятел. Напевно, він прилетів із якогось далекого гаю та оселився в нашому шкільному садку. Отут і підстеріг його хлопчисько з рогаткою. Я підбрала скривавленого дятла під деревом, але нічим не могла допомогти цій постраждалій істоті і просто плакала. Ще ніколи я не бачила дятла так близько. Його голівку прикрашала червона шапочка, на щічках були білі цяточки, пір'ячко на шиї відливало всіма барвами веселки. Дзьобик був страждено розкритий, і я бачила рожевий ніжний язичок. Очі птаха

прикривала тоненька сиза плівка, а коли він розплющував їх, було видно, що вони схожі на брунатні дорогоцінні камінці. Тонесенькі пір'їнки-вії обрамляли ці очі. А нижче, там, де закінчувалося тіло птаха, зяяла страшна кривава рана. Я не могла дивитися на це. Мені здавалося, що світ повинен вибухнути, тому що так близько не може бути така досконалість і такий біль.

Я принесла птаха додому. Мій батько не знав, як допомогти мені і цій нещасній істоті. Коли дорослі не знають, що робити, вони починають шукати справедливість. Я сказала татові, що хлопчик, який поранив дятла, живе в нашому будинку і навчається в одному зі старших класів нашої школи. Ми пішли до нього додому, але там нікого не було. Мій бідний, розгублений батько вирішив, що треба піти до школи. Ми прийшли в кабінет директора, і батько зривистим голосом сказав, що хлопчик із цієї школи поранив птаха. Він вказав на свою десятирічну доньку, яка плакала й тримала в руках закривавленого дятла.

Коли я почула, як директор відреагував на татові слова, мені стало страшно, що я колись теж стану дорослою. Він запитав:

– А це ваш птах?

По обличчю батька було видно, що він уже пошкодував, що ми прийшли сюди:

– Це нічий птах, але хіба в цьому справа?

Директор почав щось казати, довго й пустопорожніми словами. Я вийшла з кабінету, притискаючи дятла до грудей. Якби я могла, я б віддала стукіт свого серця цьому птаху.

– Ти не нічий, ти мій, – шепотіла я йому. – Вибач мені, що вони тебе вбили...

Дивні люди, вони й не здогадуються, яким багатством володіють. Не дай своєму серцю «подорослішати» настільки, щоб воно перестало відгукуватися на чужий біль. Ніколи не забувай, що всі птахи – твої, усі тварини – твої. Бережи їх.

*Бог дав людині
владу над усім своїм
творінням. Він доручив
опікуватися всіма
істотами, в яких Він
вдихнув подих життя.
Але піклуватися —
означає любити,
берегти, захищати.*

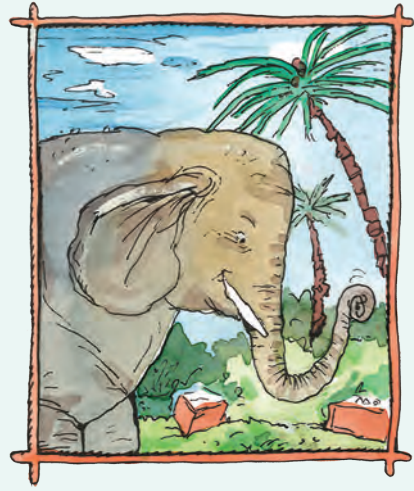
Секрети для хлопчиків

У нас, дівчаток, була дуже цікава гра — робити «секрети». Правила цієї гри такі: дівчата потай від хлопчиків роблять «секрет».

У землі викопують неглибоку ямку, куди кладуть різні яскраві предмети – шматочки обгортки від цукерок, фольгу, квіти, бусинки. Потім усю цю красу накривають скельцем так, щоб під нього не потрапив пісок. А потім ямку засипають. І не просто, а так, щоб не можна було здогадатися, що там є «секрет». Лише дівчатка знали, де він, і робили тільки для них одних зрозумілі позначки. Потім вони, дочекавшись моменту, коли ніхто із хлопчиків їх не бачив, показували свої секрети одна одній. Було дуже цікаво, акуратно розкопавши ямку, очистити скельце від землі й побачити під ним яскраву казкову картинку.

Але дівчата майстрували «секрети» не для цього. Вони тільки удавали, що не хочуть, щоб хлопчики їх знайшли. Насправді «секрет» був призначений саме для того, щоб хлопчики знайшли його і... зламали. Дівчата не ображалися, тому що старалися саме для цього. Весь сенс гри був у цьому. «Секрети» цікавили хлопчиків певного віку, лише вони знали, за якими ознаками можна знайти їх, тільки вони вважали за щастя знайти й спустошити «секрет». Дивна й смішна гра, чи не так?

Коли ми в школі почали вивчати географію, я згадала цю гру в «секрети». Я довідалася, що під землею є численні багатства: нафта, вугілля, метали, дорогоцінні камені. Хто сховав їх там? І для кого вони призначені? Може, люди не мають права витягати їх з-під землі?

Поміркуймо разом. Як ти вважаєш: зрадив би слон, якби випадково знайшов родовище нафти? Напевно, ні. А якби він знайшов родовище кам'яного вугілля? Чи золота? Запевняю тебе, що слон і не помітив би навіть розсипу алмазів! І не тому, що він дурний чи безкорисливий. Просто йому все це не потрібне.

На землі живуть тисячі видів істот, і лише один вид здатний оцінити всі ці корисні копалини – так люди називають нафту, вугілля, метали, гази та дорогоцінні камені. Тільки людей цікавить те, що зберігається глибоко під землею. З історії ми знаємо, що людство мало різні періоди розвитку. І хоча вчені й дотепер не дійшли єдиної думки щодо цих періодів, можна погодитися з тим, що спочатку був кам'яний вік. Імовірно, у кам'яному віці люди використовували для виготовлення знарядь праці камінь, дерево й інші підручні матеріали. Потім людство трошки «подорослішало» – відкрило для себе метали. Біблія розповідає нам, що нащадок Каїна Тувалкаїн (сьомий від Адама) був «ковачем усіх знарядь з міді й заліза».

Чи знаєш ти, що скупчення корисних копалин утворюють родовища, а при більших площах поширення – басейни? Розрізняють тверді, рідкі й газоподібні корисні копалини.

Чи знаєш ти, що корисні копалини перебувають у земній корі у вигляді скупчень різного характеру (жил, штоків, шарів, гнізду, розсипів та ін.)?

Може, Тувалкаїн і був тим першим «хлопчиком», що знайшов «секрет», захований Богом у землі?

Бог, поміщаючи в надра землі корисні копалини, знав, що люди, яких Він створив, обов'язково знайдуть їх. Інакше навіщо вони там? Не міг же Бог просто так наповнити землю залізом, сріблом, золотом, алмазами! Він знав і хотів, щоб люди все це знайшли!

Господь дуже добре знає нас. Адже це Він дав нам розум, який жадає нових знань. Він радіє, коли ми осягаємо таємниці складного й прекрасного світу, створеного Ним.

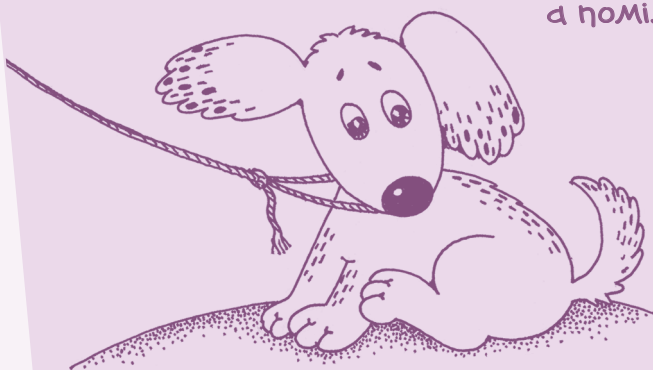
Бог наповнив світ,
у якому ми живемо,
таємницями
і загадками.
Він відкриває завісу
Своїї мудрості, бажаючи
поділитися нею з нами.

Дуже шкода, що людина часом просто «розоряє» секрети, подаровані Богом. Не завжди люди використовують багатства, заховані в землі, для блага. Але це вже інша історія...

Обмін

Якби я оцінювала дні свого життя за якою-небудь системою, то ранок того дня одержав би найвищу оцінку. Мені купили м'яча!

Гумового, двоколірного, у шовковій сіточці!
Він мав чудовий запах свіжої гуми, його боки блищали: один бік — червоний, другий — синій, а поміж ними — жовта із чорним смуга.

Коли Маршак писав про м'яча, він знав, про що пише. У нього, напевно, був такий самий. Тільки про такий гумовий м'ячик можна написати рядки:

Мій веселий, дзвінкий м'яч,
Ти куди помчав навскач?

Мій м'яч дійсно весело дзенькав, коли я долонькою біла по ньому, повторюючи:

Я знаю п'ять імен дівчат:
Оля – раз, Таня – два,

Настя – три, Люда – чотири,
Катя – п'ять.

У цю гру можна було грати нескінченно, перелічуючи імена, міста, річки, назви квітів, тварин, птахів. Але в грі доводилося часто робити перерви: мені здавалося, що м'яч забруднився. Я бігла додому, мила його під краном, витирала рушником і знову вибігала у двір. Після цього купання м'яч ставав іще кращим: його вологі боки просто сяяли на сонечку. Він був такий чистенький і гарний, що мені хотілося його поцілувати. Чесно кажучи, я це й робила нишком, коли бігла по сходах, обіймаючи викупаного м'яча.

Таке багатство мали не всі в нашому дворі, і я мусила ділитися своїм скарбом із подружками. Вони не ображались, коли я казала, що м'ячу треба відпочити, і забирала його. Дівчата сідали

поруч зі мною на лаву й терпляче чекали, коли м'яч буде знову готовий стрибати.

Я так довго розповідаю про нього, щоб ви зрозуміли, як я його любила. Для мене цей простий гумовий м'яч на якийсь час став центром життя. Він став чимось великим, головним, він витиснув із мого життя все інше.

Ми з моїми подружками переграли в усі ігри з м'ячем, які тільки знали, і сіли на лаву, щоб м'ячик відпочив. Я гойдала його на колінах і щось наспівувала. Це був чудовий день!

І раптом нашу радість порушив жалібний писк. Ми здригнулися, тому що цього дня такий звук був просто неможливим! Він настільки відрізнявся від музики того дня, що ми його почули, хоча

писк був не дуже голосний. Пищало, точніше, тихенько скиглило цуценя, якого Либа тягнув на мотузці. Либа – хлопець, що жив у нашому дворі.

Для мене дотепер залишається загадкою, як люди можуть бути такими злими. Він говорив погані слова, бився, крав, грубіянив старшим. Нам не дозволяли з ним знатися, але ніхто з них і не збирався дружити – це було просто неможливо. Для нього не було правил – він визначав їх сам.

Ми знали, куди він тягнув цуценя. Він легко міг убити тварину. Він уже це робив і навіть похвалявся цим. Ми розуміли, що означає мотузка на шії цуценяти. Мама забороняла мені навіть розмовляти з Либою, але я підвелася, передала м'яча Галі й підійшла до нього.

– Куди ти його тягнеш? – задихаючись від жаху, запитала я.

– А тобі що, малявка? – відповів він і презирливо плюнув мені під ноги.

– Віддай його мені, будь ласка, – попросила я й відчула, що зараз розревуся.

Либа тільки лайнувся у відповідь і пішов далі.

Я наздогнала його й схопила за рукав:

– Зачекай!

Я пошукала в кишенях. У мене було п'ятнадцять копійок, що мама дала мені на морозиво:

– Продай мені його!

Либа грубо відіпхнув мене:

– Що? П'ятнадцять копійок за таке цуценятко?

Він підняв мотузку, і цуценя зависло на ній, дригаючи лапами.

– За живе цуценя п'ятнадцять копійок? Ну ти даєш! – презирливо сказав він.

Я вигребла з кишень усе, що було: ліхтарик, два підшипники, осколок дуже цінного синього скла й значок з Юрієм Гагаріним. Либа опутив на землю цуценя й сказав:

– Мало!

– У мене вдома є ще кольорові олівці, лялька...

– Не потрібна мені твоя лялька.

– А що тобі потрібно? – благально запитала я, крізь сльози дивлячись то на бідне цуценя, то на його ката.

І раптом погляд Либи зупинився на м'ячі. Галя швидко сховала його за спину, але моє серце встигло стиснутись у грудочку й упасти кудись у прірву.

– Твій? – єхидно зіщулившись, запитав Либа.

– Так, – ледь чутно відповіла я.

– Умовила, – сказав Либа й смикнув мотузку, підтягуючи цуценя до моїх ніг.

Він підійшов до Галі, що безпомічно простягнула йому м'яча, узяв його своїми брудними руками, підкинув у повітря й щосили вдарив по м'ячу ногою. Мій м'яч видав такий глухий звук, що мені стало боляче. Потім м'яч повільно полетів до стіни – ще один глухий удар. Потім Либа знову стукнув його ногою. Я не мала сил на це дивитися й перевела погляд на цуценя. У моїх ніг сиділо мокро, брудне створіння, від якого погано пахло. Це на нього я проміняла свою радість – мій веселий, дзвінкий м'яч? Я присіла й спробувала його погладити. Цуценя загарчало й розпласталось від страху по землі.

– Не бійся, – сказала я, розв'язуючи вузол на мотузці, що була на його шиї. – Тепер ти в безпеці. Тепер ти мій.

Цуценя недовірливо підповзло до мене й лизнуло руку. Я пригорнула його до себе й по-справжньому розплакалася.

Либа був десь далеко. І мій м'яч був теж десь далеко. А поруч була жива перелякана істота, якій була потрібна моя допомога. Цуценя раптом стало найголовнішим у моєму житті. Воно стало дорожчим за м'яча, вагомішим.

*...Ісус Христос
залишив сяюче
нескінченне небо
та прийшов на
нашу маленьку,
брудну й гризну
землю. Слава небес
стала для Нього
меншою, ніж ти.
Уявляєш?*

Хижак із соскою

Коли у Київському зоопарку народилися левенята, до клітки неможливо було підійти.

І діти, і дорослі розчулено дивилися на товстих, незграбних малят, що гралися.

Маленькі левенята залазили на голову тата-лева, тягали його за хвіст, бігали одне за одним та були дуже схожі на звичайних кошенят – такі собі Мурчики та Пушинки. Було дуже смішно дивитися, як мама-левиця, давши їм прочухана після чергової бійки, вилизувала їх. Тоді левенята ставали ще кумеднішими – мокрі, винуваті. Вони терпляче підставляли мамі свої носи та вуха, які вона драїла своїм шорстким язиком. Особливо мені подобалося спостерігати, як левиця годує своїх дитинчат молоком. Вона мружилася від насолоди й гордості, коли її ситі та задоволені дитинчата засинали під теплим матусиним боком.

Одне левеня було кволим, і його підгодовували працівники зоопарку. Воно пило молоко із соски. І я подумала: «Левеня, що харчується молоком, – хижак чи ні?» З одного боку, хіба можна назвати тварину хижою, якщо вона ще нікого не

скривдила, не зловила, не з'їла? Але ми знаємо, що лев – хижак за своєю природою. Коли настане час, його хижа природа проявиться. Теля, коли виросте й перетвориться на бичка, все одно буде травоядною твариною. І навіть якщо бичок навчиться буцатися, він не стане хижакком.

Із левом – інша річ. Його хижа природа спить, поки левеня не скуштує смаку крові. З того дня воно стає справжнім левом.

Я спостерігала, як підростали левенята в зоопарку. І от настав день, коли мама-левиця поділилася з малятами своєю порцією м'яса. З милих, пухнастих кошенят левенята перетворилися на справжніх хижаків. Вони рвали зубами м'ясо, ніби змагаючись одне з одним.

Стали помітними їхні ікла й пазурі. І навіть той, кволий, приєднався до них і, рикаючи, ухопив шматок своєї здобичі.

А якою приходиться у світ людина? Ким? Коли в мене народився син, і я вперше тримала його на руках,

я милувалася ним. Він мені здавався найпрекраснішою істотою у світі. Він був красивий, беззахисний і... безневинний. Я тримала на руках істоту, яка жодного разу у своєму житті не зробила зла, не згрішила. Я була тоді дуже молода й не знала Бога, але мені здавалося, що це маленьке створіння належить до якогось іншого, чистого й святого світу. Як будь-яка інша мати, я бажала своєму синові найщасливішої долі, найрадіснішого життя. Але мені хотілося плакати, тому що я знала, що він виросте й обов'язково зустріне у своєму житті зі злом, несправедливістю, горем. Я тоді не вміла молитися, але Богу було відомо, що відбувалося в моєму серці.

Зараз мені це теж відомо. Мене лякало те, що мій син колись стане грішити. Гріх увійде в його життя, і це неминуче. Це відбувається з кожною людиною, яка народжується в світі. Людина за своєю природою грішна, як лев за своєю природою – хижак. Ця природа дрімає в безневинному тілі маляти. Але одного разу вона прокидається: людина чинить гріх і стає винною перед Богом. Пам'ятаєш, що сталося з Євою та Адамом в Едемському саду? Вони з'їли заборонений плід і змінилися: прикрили своє тіло листям і сховалися від Бога. Вони почали звинувачувати одне одного. Адам та Єва потрапили в полон до гріха, який почав контролювати їхню свідомість, проникати дедалі в серце, підкоряти волю.

Я знаю, що й ти намагаєшся сховатися від тата й мами, коли зробиш щось погане. А іноді перекладаєш свою провину на інших. Як ти гадаєш, звідки я це знаю?

*Чи знаєш ти,
що леви живуть
групами – прайдами,
які складаються
з 3 дорослих левів,
10–15 самок і безлічі
маленьких левенят?
Свою територію самці
ретельно охороняють
від незваних гостей.*

Чи знаєш ти,
що леви — чудові стрибуни?
Один очевидець стверджував,
що лев на його очах
перемахнув через ущелину
одинадцятиметрової
ширини. Триметрові стрибки
вгору, через обриви або
через огорожі для них —
звичайна справа.

Бо я така сама! Я теж грішу, хоча не
хочу цього. Усі люди на землі такі,
ми — діти Адама та Єви, ми грішники.

Знаєш, чим людина відрізняєть-
ся від лева? Лев не може стати ін-
шим. Звичайно, його можна поса-
дити в клітку й годувати молоком.
Але він жадатиме крові й обов'яз-
ково скористається нагодою схо-
пити зубами того, хто буде прино-
сити йому їжу.

Однак для людини Бог зробив
неможливе. Христос прийшов у цей
світ, щоб визволити людей із рабства гріха. Самі ми неспромож-
ні подолати гріхи, що живуть глибоко в нашій серці.

Як ти гадаєш, хто ти за своєю природою? Тобі знайомий смак
гріха? Став він для тебе звичним чи тобі хочеться сховатися,
утекти від Бога? Не тікай від Нього!

Це, по-перше, неможли-
во, а по-друге — безглуздо.
Він — скрізь, і Йому все ві-
домо. Біжи до Нього! Хри-
стос чекає на тебе, щоб змі-
нити твоє серце.

Але Христос узяв провину
за всі наші гріхи на Себе
й поніс покарання на хресті
замість нас. Той, хто визнає
це й прагне добра та
правди, прагне слухатися
Бога й любить Його, може
отримати Його природу —
святую, нову. Це чудо Боже!

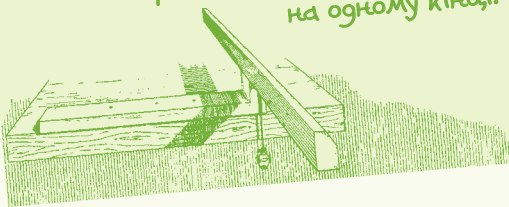
Піщинка на ім'я «зараз»

Коли мені було років із п'ять, я захворіла на ангіну. Мене лікували брудними ліками, гріли, вкнутували й не дозволяли вставати з ліжка. Незабаром я почала одужувати, і з перев'язаним горлом годинами сиділа біля вікна й дивилася на вулицю.

Був кінець зими, сніг розтанув, і надворі стояла похмура погода. З мого вікна можна було побачити лише сірі ряди дерев'яних сараїв, мокру дорогу й три чотириповерхових цегляних будинки, таких, як наш. Усе найцікавіше було з іншого боку будинку, у дворі. Там були тополина алея, невеликий фруктовий сад, стояли столики та лави. У дворі завжди щось відбувалося. Дивлячись на вулицю, я шкодувала, що наші вікна виходять не на той бік, і мріяла, як вийду гуляти у двір. Маленькі діти не вміють визначити точно, скільки минуло часу, але та ангіна тяглася для мене дуже довго.

Чи знаєш ти,
що найдавніший з відомих сонячних
годинників датований 1500 до н. е.?
Він був зроблений з каменю
у формі бруска завдовжки близько
30 см з вертикальною перегородою
стрілки у вигляді літери „Г”
на одному кінці.

Нарешті я видужала, і мені дозволили вийти у двір. Як на крилах, я злетіла сходами трьох поверхів та опинилася в чудовому місці, де вирує життя. І тут я ледве не впала від несподіванки. Уся земля була вкрита червоними тополиними сережками. Я знала, що після зими має прийти весна, і була впевнена, що листя з дерев опадає восени. І якщо з тополь опали сережки, значить, уже настала осінь! Тобто я прохворіла всю весну і своє улюблене літо. Плачучи, я кинулася додому, до мами. Я ридала: «Мамо! Поки я хворіла, літо закінчилося! Я із зими відразу потрапила в осінь!» Мама заспокоїла мене. Вона пояснила, що це не листя облетіло з тополь, а опали сережки, та й то не всі; що це настала весна й дерева цвітуть. Іще попереду час, коли ті сережки, що лишилися на тополях, перетворяться на грона зелених горошинок, у яких ховається білий-білий пух. А потім настане ще чудовіший час, коли цей пух літатиме, як сніг, і лоскотатиме людям носи. А потім на деревах з'явиться листя, і буде довге-довге літо, і тільки потім прийде осінь. Мама сказала, що пори року незмінні, тому що Бог так запровадив.

Чи знаєш ти, що клепсира – це
водяний годинник? Принцип його
дії такий: з резервуару за певний
час повільно витікає
вода. У стародавньому
Римі за допомогою
клепсири вимірювали
довжину промов
ораторів у суді.

Що ж таке час?

У дітей час іде повільніше, ніж у дорослих. У дітей є довгий-довгий ранок, особливо якщо на сніданок манна каша з варенням. Можна в тарілці прокласти для варення доріжки, можна закрутити варення спіраллю, можна перемішати все й зробити кашу рожевою. А дорослі ковтають свій сніданок цілком, не дивлячись. У дітей є довгий-предовгий день, заповнений усякими подіями, потім вечір, потім пізній вечір, а потім уже ніч. А в дорослих чимдалі час миготить: день – ніч, понеділок – неділя, зима – літо. Знаєте, чому так відбувається?

Чи знаєш ти,
що китайський вогняний
годинник використовували
як будильник? На спіралі,
зробленій із суміші тирси
та пахоців, підвішували
металеві кульки. Коли
спіраль згорала, кульки
падали у порцелянову вазу.

Мені здається, що для дітей велике значення має лише те, що відбувається зараз, цієї хвилини. Тому вони цілком, усім своїм єством, беруть участь у подіях, що відбуваються. Уся їхня увага, уся зацікавленість зосереджені на «зараз». У дорослих – по-іншому. Вони більше думають про майбутнє й минуле, ніж про сьогодні.

Часто їхні думки зайняті переживаннями давноминулих подій або мріями про щось, що має незабаром відбутися. А сьогодні так швидко пролітає мимо, що вони не встигають не те що насолодитися ним, а просто навіть помітити...

«Зараз» – це маленька станція, навіть полустанок на довгій дорозі з назвою «час». Навіть не полустанок, а маленька будка станційного доглядача. І навіть не будка, а малюсіньке віконечко, мутне, вкрите інеєм. І в цьому замерзлому крижаному віконечку ти продирав маленьку дірочку, в яку можна дивитися тільки одним оком. Ти притулився до нього, вдивляєшся в пітьму ночі, а повз перон мчить осяйний, гучний швидкий поїзд. І у віконці миготять вагони: з «минулого» – у «майбутнє». І те, що мигнуло перед твоїми очима та негайно зникло, і є «зараз».

Ти не встиг назвати його, як воно вже зникло.

Нам іноді хочеться повернути те, що давно минуло, але в нас немає над цим влади. Ми не можемо прискорити події, перестрибнути через них чи сповільнити час. Ми не владні над часом, тому що в нього інший Володар. Він може зупинити час.

Ісус Навін наказує сонцю зупинитися в небі над Гаваоном.
Художник Джон Мартін, 1816 р.

Ти скажеш, таке неможливо? Послухай, як це було одного разу, давним-давно.

П'ять аморейських царів узяли в облогу місто Гаваон. Жителі цього міста послали вісників до Ісуса Навина, котрий керував армією Ізраїлю. Сили були нерівними: армія амореїв була набагато більшою. Але Бог був на боці Свого народу – Ізраїлю. Він привів армію амореїв у замішання, і вони ганебно втекли. Бог у Своему гніві послав на них град, який не давав ворогам Ізраїлю сховатися. Сонце зупинилося на небі й не зайшло, поки останній ворог не був знищений. Бог – володар часу.

Знаєш, як улаштований пісочний годинник? Його навіть не треба розбирати, щоб подивитися, що всередині, – все й так видно. Це два скляних конуси, з'єднані між собою тоненьким перешийком. З верхнього конуса в нижній за визначений проміжок часу пересипається пісок.

Пісочний годинник – маленька модель часу. Придивися уважніше до нього. Ось у верхній частині зібралися разом усі піщинки. Це Час. Він містить у собі всі століття, роки, дні, секунди. Бог створив час і дав йому початок, тобто Бог наказав, і піщинки

одна за одною посипалися вниз. «І був вечір, і був ранок...» – мовиться в Біблії. Піщинки падають у нижню частину пісочного годинника, відраховуючи минулі дні, роки, століття. І от унизу вже утворилася гірка піску – це минуле. Таким чином, у верхній частині пісочного годинника міститься майбутнє, а в нижній – минуле.

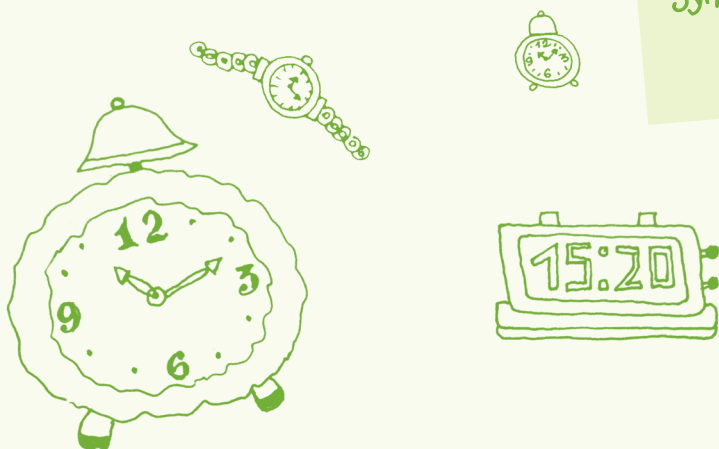
А де ж сьогоднішня? Де «зараз»?

Придивися гарненько! Ось у вузькому скляному перешийку маленька піщинка. Це й є «зараз». Ніяка сила не може зупинити її. Тільки Бог може. Бог – поза часом. Це важко пояснити, але я спробую.

Час – це пісочний годинник у Божих руках. Він Сам помістив у нього всі ці піщинки. Більш того, Він Сам їх створив! І Він має владу над ними. Він може покласти будь-яку піщинку на Свою долоню і з вічності доторкнутися до неї.

Знаєш, що Він робить зараз? Він узяв піщинку, яка була в тому самому тонькому перешийку, поклав на Свою долоню й уважно вдивляється, що ж відбувається в піщинці на ім'я «зараз». І Він бачить, як ти читаєш ці рядки, і промовляє твоєму серцю: «Я – твій Бог, Я створив тебе. У Моїх руках – усі дні твого життя. Я знаю твоє ім'я і дуже люблю тебе, тому що ти Мій. Одного разу Я захотів тебе побачити, і тому ти народився. Я послав на землю Свого Сина, щоб Він дав тобі можливість бути зі Мною на небесах. Я хочу, щоб ти знав про Мою любов».

Ти чуєш цей голос?
Бог із вічності
говорить до тебе.
Прислухайся... Бог
зупинив для тебе
час. Зараз!

Навіщо?

Я не знаю назву жука, у якого штрикав
ціпком хлопчик. Це було в Криму, на морському
пляжі. Жук був незвичайний — великий,
фіолетовий і дуже гарний. Гліб, семирічний
син моєї подруги, підбіг до хлопчика
з криком: «Навіщо? Навіщо

ти це робиш?
Адже йому
боляче!»

Хлопчик був старший за Гліба, міцнішої статури та вищий і тому на його зауваження ніяк не зреагував. Я вже хотіла втрутитися, але відбулося ось що. Після чергового поштовху жук підняв черевце й вистрілив струменем темної рідини просто в обличчя своєму кривднику. Хлопчик кинув ціпка, закричав і схопився за очі. Його мама, що лежала поруч на піску, підлетіла до сина, котрий корчився від болю. Весь пляж переполошився. Хлопчика швидко відвели в санаторій до лікаря, де йому промили очі.

Гліб стояв осторонь, і я помітила на його обличчі особливий вираз – радість, задоволення від справедливості, а також

Чи знаєш ти,
що цей рідкісний
вид — жужелиця
кримська
(Karabus)
зустрічається
тільки в Криму?

співчуття чужому болю. «По-стріл» жука для людини не смертельний, але має неабияку виховну дію. Я думаю, що той хлопчик наступного разу подумає, перш ніж штрикнути ціпком, розчавити чи вдарити живу істоту.

І ось нещодавно ця історія повторилася. З іншими людьми, в іншому місці, та й фінал у неї був зовсім інший. Ми відпочивали на базі відпочинку під Києвом з моєю подругою Наталкою. Жили ми в дерев'яному будиночку в сосновому лісі. За огорожею бази розкинулися луки, серед яких було безліч озер – великих, маленьких і зовсім малюсінських. Стояла липнева спека, а вода в озерах була прозорою й прохолодною. Це були справжні озера: глибокі, з підводними ключами. Плаваючи, можна було раптом відчувати крижаний холод джерела. На глибині вода здавалася чорною, а на піщаній мілині можна було спостерігати за життям підводних мешканців озера. Найбільше ми полюбили Щуче озеро. Не знаю, чому воно так називається. Щуки ми там не зловили жодного разу. Може, досвідченішим рибалкам таланило більше, але на нашу вудку потрапляли тільки маленькі пліточки.

Берег Щучого озера обрамляли верби, схилиючись до самої води. Уздовж берега росло латаття. Пласкі листя-тарілки вкривали край прибережної води. Жовті голівки-гличики латаття

піднімалися над поверхнею озера, ніби з цікавістю розглядаючи все навколо. Довге озеро звалилося серед невисоких пагорбів. А на вигині, недалеко від мілкого місця, де був брід, піднімався прекрасним букетом кущ білих лілей. Листя лілей відрізня-

Чи знаєш ти, що білі лілеї (Nymphaeа Аlба) як вид не є дуже рідкісними, але рвати їх, коли вони ростуть групою, заборонено?

ється від листя латаття. Воно не лежить, розпластавшись по воді, а трохи піднімається над гладдю озера, нагадуючи дбайливі долоні, що підтримують чудові білі квіти. Щоразу, проходячи повз них, ми мимоволі зупинялися, милуючись цією красою. Спочатку на кущі була одна квітка й кілька бутонів, потім бутони розпустилися й утворили посередині озера чудовий букет із семи великих, ніжних і величних квіток.

Того спекотного дня риба не хотіла клювати. Було дуже тихо, тільки стрекотали коники, у височині співав жайвір та іноді квакала якась жаба, ймовірно, спросоння. Раптом цю тишу порушив звук моторів двох машин, що підїхали до озера й зупинилися. З них висипало шестеро дітлахів віком від двох до п'ятнадцяти років, дві жінки, напевно, їхні мами, і двоє чоловіків. Мама з дітьми пішли купатися. Трохи пізніше вони побачили квітучі лілеї. Обидві жінки попливли до них та обірвали всі до єдиної. Наталка крикнула їм: «Навіщо ви це робите? Залишіть хоч трохи, щоб люди могли милуватися ними!»

Жінки подивилися в наш бік, щось грубо й глумливо відповіли й попливли до берега. Через якийсь час вони поїхали. Повертаючись додому, ми побачили на тому місці, де вони зупинилися, зів'ялі білі лілеї. Я подумала тоді: «Господи, адже Ти так любиш ці квіти. Ти казав, що вони прекрасніші за одяг царя Соломона – найбагатшого та наймудрішого царя. Вони такі зворушливі й ніжні. Але вони такі беззахисні! Невже Ти не міг якось захистити їх? Як мені шкода ці квіти! Мені шкода й цих жінок, що повинні були навчити своїх дітей берегти цю красу, а не знищувати її».

Я згадала того хлопчика із ціпком, який дістав урок, і пошкодувала, що лілеї не вміють стріляти, як той жук. Вони дарують світові свою красу й не можуть захистити себе. Це не садові квіти, не польові, вони дуже швидко в'януть на сонці й не стоять довго у вазі, якщо донести їх додому. Довге стебло зв'язує їх із дном прохолодного озера. Розірвати його – це просто вбити лілею. Я дивилася на мертві квіти, і в мене у вухах лунало питання Гліба й Наталки: «Навіщо?»

Але найцікавіше відбулося за кілька днів. До нас у гості на вихідні приїхали родичі Наталки – Алла та Анатолій. Ми пішли гуляти до озера й зупинилися біля лілей, що на той час знову почали несміливо розквітати. Наталка розповіла про випадок, що відбувся нещодавно. І знаєте, як відреагував Анатолій? Він розсміявся, а потім сказав: «Бачите, весь кущ лілей оточений дрібними водоростями? Їх називають “кропивка”. Від дотику до них через якийсь час на тілі з'являється висипка. Упевнений, що ці жінки ніч не спали після того, як зірвали лілеї».

Бог захистив лілеї у такий спосіб! Я не бачила себе збоку, але думаю, що в цей момент вираз мого обличчя був схожий на той, що був у Гліба, коли кривдник жука від болю впав на пісок.

Людина для Бога набагато цінніша за жука та лілею. І, звичайно, не можна радіти з того, що той хлопчик і ті жінки відчули біль. Але їхні серця жорсткі.

Господь мусив дати
їм такі болючі уроки.
І щоби тобі
не опинитися
на їхньому місці,
перш ніж щось
зробити, постав собі
питання: «Навіщо?»

Про що співають водоспади

Ми, навіть не помічаючи того, звикаємо до дивовижних речей. Людина живе у світі мільйонів різноманітних звуків, але часто не сприймає й невеликої їх частини. Вона не прислухається до звуку своїх кроків, до шелестіння сторінок, гудіння холодильника на кухні, гзюркоту води з крану.

Кожен із нас, не замислюючись ані на мить, розставляє звуки в порядку черговості: що для нас важливо, те ми чуємо; а те, що має другорядне значення, відходить на другий план. Тільки коли звуки чомусь нас дратують, вони привертають нашу увагу. І от ми вже не чуємо того, що голосно розповідає вчитель, тільки тому що Петрик Іваненко їсть під партою яблуко. Ми не чуємо, про що співають артисти на сцені, якщо поруч із нами хтось розгортає шоколадку. А якщо раптом у нас у самий невідходящий момент починає бурчати в животі, то нам здається, що голосніше може видавати звуки тільки рок-група на стадіоні.

Чи знаєш ти,
що найвищий водоспад
у світі — Анхель (Angel)
заввишки 979 м
(за іншим даними
1054 м.), розташований
у Південній Америці
(Венесуела)?

Звуки. Це одне з найперших явищ, яке починає сприймати дитина, з'явившись на світ. І перше, що вона вміє робити, це видавати звуки. Мине майже рік, і звуки для неї почнуть набувати змісту. А поки що це – задоволене бурчання, сите сопіння, вимогливий крик. Батьки намагаються вловити в белькотінні малюка зміст: тато стверджує, що його син чітко вимовляє «тато», мама в тім же белькотінні чує «мама», а бабуся – «баба». Спостерігаючи за дитиною, можна визначити, що їй приємно видавати звуки. Іноді це навіть нагадує спів. Може, це і є перша музика, яку складає новонароджена людина?

Діти часто експериментують зі звуками. Вони набирають у рот води і горлом видають булькотіння різної тональності. Виходить дуже гарно. Якщо ви ще цього не робили, то на вас чекає незвичайне відчуття. Я гадаю, що соловей, коли виводить свої трелі, відчуває приблизно те ж саме.

Коли мені було років сім, я винайшла «геніальний» музичний інструмент. Він був досить громіздким і примітивним. І склався він із чавунної батареї опалення та міцної шовкової нитки. До батареї, біля якої стояло моє ліжко, я прив'язувала нитку, кінець якої брала в зуби. Виходила така собі однострунна гітара. Зраз це викликало б сміх, а тоді мені дуже подобалося грати на моїй «гітарі». Висота звуку залежала від сили натягу нитки й рухів моїх губ. Голова була резонатором цього музичного інструмента, а оскільки це була моя голова, то я становила єдине ціле

Чи знаєш ти,
що Ніагарський водоспад
(англ. Niagara Falls) —
загальна назва трьох
водоспадів? За обсягом
води, що проходить
через них, Ніагарський
водоспад — найпотужніший
у Північній Америці.

з батареєю та ниткою. Я відчувала себе єдиним цілим із музикою, яку видавала моя чавунна «гітара». Це варто спробувати зробити!

Ви, напевно, зараз мені позаздрите, тому що в мене в дитинстві було ще дещо, про що можна тільки мріяти. На нашій річці стояв старий занедбаний водяний млин. Від нього залишився похмурий будинок із дірами замість вікон і напівзруйнована гребля. Ця гребля перетворювала нашу спокійну, тиху річку на ревучий водоспад. Зруйновано було середину греблі, а краї залишилися цілими. Вода з ревінням падала з висоти кількох метрів, і течія за водоспадом була дуже сильною. Але каменями можна було дійти майже до середини річки. Я пробиралася туди слизькими валунами, біла вода неначе закипала й ледь не збивала мене з ніг. Нарешті я сідала на камінь і... співала. Вода ревла так, що мого голосу не було чути. Але відбувалося чудо: водоспад починав співати зі мною.

Я немов керувала величезним хором. Він підкорявся мені. Але разом із тим це була пісня водоспаду, він співав її, а я вгадувала наступну ноту. Це було трохи схоже на мої експерименти з батареєю, але в тисячу разів яскравіше й потужніше. Я була єдиним цілим зі звуком водоспаду. Ми разом співали урочисту, радісну пісню.

Я виросла й поїхала до іншого міста. Там не було водоспаду, разом з яким можна було співати. Але я дуже хотіла знайти такий водоспад. Я намагалася співати у ванній під душем, але це було не те. Я шукала ту пісню в стукоті коліс потяга, гудінні мотора автобуса, у різних звуках і різній музиці. І, знаєте, я її знайшла!

Щонеділі я приходжу до цього співучого водоспаду. Це хор моєї церкви. Ми співаємо пісні, що прославляють нашого Господа. Мій голос зливається з голосами моїх братів і сестер, і я відчуваю себе в середині співучого свіжого й чистого водоспаду. Я – єдине ціле з цією піснею і цим хором. Я сама стаю піснею, тому що співає й моє серце. У Біблії, у п'ятому розділі книги Об'явлення, є слова цієї пісні: «Достойний Агнець, що заколений, прийняти силу, і багатство, і мудрість, і міць, і честь, і славу, і благословення».

І в той самий час, коли моя церква прославляє Господа цією піснею, усі водоспади світу, усі річки, птахи, трави своїм ревінням, дзюркотом, трелями і шелестінням вторять: «Тому, Хто сидить на престолі, і Агнцеві – благословення, і честь, і слава, і сила на вічні віки!» І я розумію, що тільки Він гідний прийняти славу. Він – Бог усього живого, і все, що дихає, хвалить Господа.

Бог дав своєму
творінню голос, щоб
воно прославляло
Його. Він створив
звуки для того, щоб
вони зливалися
в могутній хор, який
славить Його.

Сіль землі

Батьки моєї подруги Наталки були родом із Сибіру. Її мама, тітонька Валя, дуже смачно готувала пельмені. Одного разу Наталка запросила мене в гості саме такого чудового дня, коли на обід у них були пельмені.

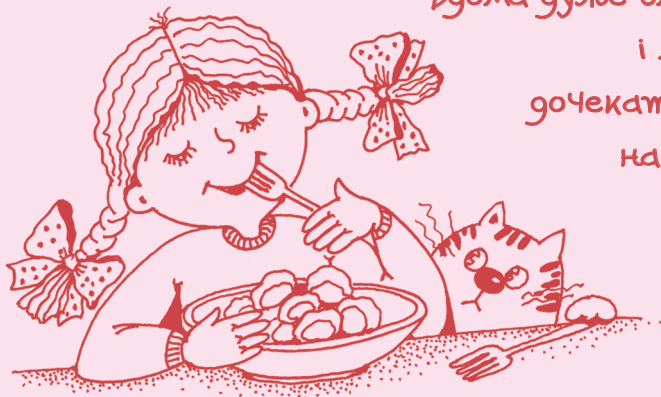
Вдома дуже смачно пахло,

і ми не могли

дочекатися, коли ж

нас запросять

до столу.

І от нарешті ми сиділи на кухні й перед кожним із нас у великій тарілці парували міцні гарненькі пельменчики. Я, як дуже вихована дівчинка, намагалася їсти акуратно й не дуже швидко. В мене це не дуже виходило, і я зрештою помітила, що на моїй тарілці лежить останній пельмень. Я із жалем поклала його до рота і... Те, що я відчула, передати неможливо! Мене неначе обпекло вогнем, ударило струмом й облило холодним душем одночасно. Усередині пельменя замість смачної начинки була сіль! Її було так багато, що вона перестала бути просто солоною, вона стала жажливо пекучою.

Але, як ви пам'ятаєте, я була вихованою дівчинкою. Намагаючись не виказати свої емоції, я цього пельменя проковтнула... У мене перехопило подих і не було сили навіть попросити води. Коли Наталчина мама запитала, чи не хочу я ще, я тільки заперечливо похитала головою. Я сиділа дуже рівно на стільці й дивилася, як родина моєї подруги весело доїдає частування. І раптом Наталка підхопилася з-за столу і з криком: «Попався!» побігла до відра із сміттям, на ходу виймаючи з рота пельменя. Мама, тато та її старший брат Сашко покотилися зі сміху. Наталка повернулася до столу і, схопивши чашку, почала пити компот величезними ковтками.

Усі стали доїдати пельмені, поглядаючи одне на одного. І коли тарілки спорожніли, Сашко здивовано запитав:

– А де ж другий?

І усі подивилися на мене... На той час мова до мене ще не повернулася, але я вже почала здогадуватися, що до чого. Тітонька Валя кинулася напувати мене компотом, а всі навперебій почали пояснювати мені, що це такий сибірський звичай, жарт, коли в пельмені замість начинки кладуть сіль і перець.

Увечері перед вечерею, я попросила маму, щоб вона не солила мою порцію картоплі. Але коли я її покуштувала, картопля виявилася страшенно несмачною. Я обережно її посолила й покуштувала знову. Картопля тепер мала чудовий смак, і я її з апетитом з'їла.

Сіль Мертвого моря

До цього випадку про сіль я взагалі ніколи не думала. І що про неї думати? Вона завжди на столі, коштує дешево, скрізь продається. На уроках географії нам щось про неї розповідали, але значно цікавіше було слухати про золото, алмази, дорогоцінні камені.

Якби тоді, у дитинстві, я почула, що Христос називає Своїх учнів «сіллю землі», то це б мене не дуже надихнуло. Але поміркуймо трохи про сіль.

Сіль – речовина, якої людина дуже потребує. Нестача солі в їжі може призвести до важких захворювань. У давнину сіль була не такою дешевою, як зараз. Видобувати її було непростим заняттям. В Ізраїлі сіль зазвичай добували з Мертвого моря, яке ще називають Солоним. Це унікальне море, найсолоніше у світі. Його вода настільки насичена сіллю, що в ньому не живе риба. В умовах жаркого клімату Ізраїлю сіль дуже важлива – разом із потом під час спеки з організму людини виділяється багато солі, що може навіть призвести до смерті. До того ж сіль має ще одну унікальну якість – вона зберігає продукти від псування. Щоб зберегти м'ясо та рибу, потрібно їх добре посолити.

*Чи знаєш ти,
що у Мертвому морі
може спокійно купатися
навіть той, хто не
вміє плавати, тому що
через великий уміст
солі щільність води
надзвичайно висока?*

Чи знаєш ти,
що світове споживання
солі сягає 25 мільйонів
тон на рік? Таким
чином, в середньому,
одна доросла людина
споживає майже
8 кілограмів солі на рік.

Коли Ісус називав Своїх учнів сіллю землі, Він мав на увазі саме ці якості. Як сіль, християни мають надавати життю смак, охороняти світ від псування, від розкладання.

Як же стати сіллю землі?

Проведемо невеличкий урок із хімії. Поглянь, який вигляд має формула солі: NaCl. Для тих, хто хімію ще не вивчає, або вивчає абияк, пояснюю. Сіль – це хімічна сполука двох речовин – натрію і хлору. Натрій – це дуже цінний, рідкісний елемент. А хлор – отруйний газ із неприємним запахом. І от після того, як ці дві речовини вступають у реакцію, утворюється сіль. З'являється зовсім нова речовина із чудовими властивостями, здатними надавати смак, охороняти від псування, підтримувати життя.

Дивно, але ця хімічна сполука дуже гарно ілюструє взаємодію Бога й людини. Якщо людина «не вступає в реакцію» з Богом, вона так і залишиться отруйним «хлором» із неприємним запахом. І навпаки, коли Бог взаємодіє з грішною людиною, Він перетворює її на нове творіння, яке має прекрасну властивість бути сіллю землі.

Бог дуже хоче взаємодіяти з тобою! Він не хоче, щоб ти діяв сам-один, Він хоче змінити твоє життя. Він кличе тебе до Себе! Тобі потрібно лише одне – відреагувати на Його заклик. Звернися до Нього в молитві, і Він наповнить твоє життя новим, високим змістом.

Ти можеш стати
сіллю землі, якої
так потребує
світ, що гине!

Проект Головного Конструктора

Не ображайся, коли тебе називають ласунчиком, лякають карієсом та не дозволяють їсти багато солодкого. Просто мама й тато не завжди обізнані в тому, що здоровий дитячий організм, який росте, вимагає більше цукру, ніж дорослий.

Звичайно, не можна поглинати цукерки й варення кілограмами та ще й забувати чистити зуби вранці й увечері. Але цукор украй необхідний для того, щоб дитина росла та розвивалася. Наш Творець подбав про те, щоб в усіх куточках землі росли рослини, які містять цукор. І якщо батьки ховають від тебе цукерки, ти можеш поповнити брак цукру у своєму організмі, якщо з'їси яблуко, моркву або апельсин, якщо поталанить. Крім солодких фруктів та ягід, у різних кліматичних зонах нашої планети росте цукровий буряк і цукрова тростина. Люди здавна вирощують їх, щоб мати цукор.

Якщо любителю солодощів показати цукровий буряк, то навряд чи він захоче його скуштувати. Ну скажи, у кого викличе апетит велика й не дуже гарна редька жовтого кольору? Хіба що тільки дуже допитливий захоче відкусити шматочок. Але він, скоріше за все, буде розчарований: цукровий буряк солодкий, але якийсь несмачний. З'їсти його можна хіба що на спір із ким-небудь.

Однак не поспішай вважати цей овоч нецікавою рослиною. Чи знаєш ти, що існують цілі наукові інститути, які займаються цукровим буряком? Так-так! Учені в цих інститутах виводять нові сорти, працюють над тим, щоб уміст цукру в буряку зростав.

Звідки ж береться цукор у цій незвичайній рослині? Я розповім тобі про це. Цю непоказну на вигляд редьку можна по праву назвати сонячною електростанцією «Буряк». Ну як тобі така назва? Мені дуже подобається. Я відразу являю собі екскурсовода, що водить групу школярів по цій електростанції. А станція така: під землею є кулясте приміщення

(сам буряк), унизу розташована система водопостачання (корінь), а вгорі, над землею, – сонячні батареї (листя). Ці батареї

уловлюють сонячну енергію й поглинають із повітря вуглекислий газ. І от у середині електростанції «Буряк» відбувається процес сполучення води, вуглекислого газу та сонячної енергії, внаслідок якого утворюється цукор! І що найцікавіше, при цьому утворюється кисень, що повертається в повітря. Отже, станція «Буряк» – це екологічно чисте виробництво. Не віриш? Але якщо

Чи знаєш ти, що цукровий буряк у I–II сторіччі вирощували, як лікарську рослину? В їжу вживали тільки листя, а корінь використовували як ліки.

я наведу тобі цифри, що підтверджують це, ти здивуєшся ще більше. Приготуйся.

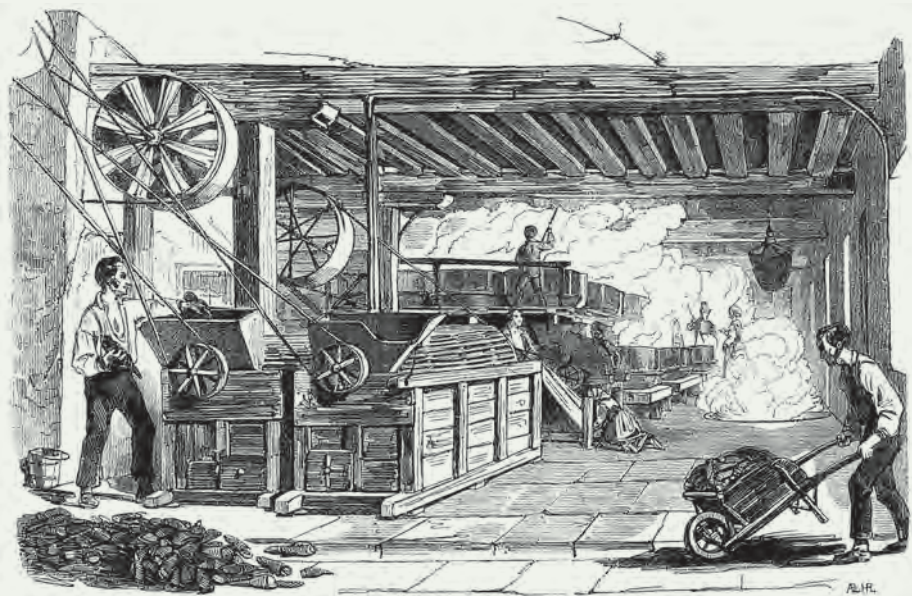
На полі цукрового буряку площею в один гектар утворюється цукор з води та вуглекислого газу за допомогою 120 000 кіловат-годин сонячної енергії. При цьому з врожаю буряку, що складає 55 тонн із гектара, із 17-відсотковим умістом у ньому цукру, утворюється 15 мільйонів літрів кисню. Цукор, видобутий з одного гектара буряку, відповідає річному споживанню цукру 270 людьми. А кисень з одного гектара вистачає на 58 осіб! Вражає?

Тож не варто обзивати буряк редькою, та ще й негарною. Творець дивовижно створив цю рослину. Вона вміє виробляти не тільки цукор, а й кисень! Бог навчив буряк добувати з-під землі

Поле цукрового буряка і цукровий завод у Бельгії

Переробка буряка на цукроварні у Франції, 1843 р.

воду, а за допомогою листя уловлювати світло й поглинати вуглекислий газ. Кожен плід цієї рослини на величезному полі незбагненним для нас чином робить з усього цього цукор, такий необхідний для людей. При цьому буряк не забуває виділяти кисень. Було б добре, якби всі заводи брали приклад із сонячної електростанції «Буряк» і замість чорного диму зі своїх труб випускали кисень! Але немає на світі інженерів та конструкторів, котрі здатні спроектувати й побудувати такий завод.

І коли ти вранці насипаєш у чашку із чаєм цукор, не забудь подякувати Творцеві за те, що Він подбав, аби ми мали на столі не лише такі потрібні, а й такі смачні продукти!

Тільки Головний
Конструктор
Усесвіту — Бог зміг
так мудро створити
цю дивовижну
рослину, що дає
цукор і насичує
повітря киснем.

Хліб земний та хліб із неба

Ти, напевно, не дуже любиш, коли тебе посилають у крамницю по хліб? А ми з братом, навпаки, завжди сперечалися, хто піде: він чи я.

Річ у тім, що на того, хто ходив по хліб, очікувала нагорода — «макаронина». Мабуть, ти не знаєш, що це таке.

У невеличкому містечку, де ми жили, у булочних продавали білі батони з «макарониною», які випікали на нашому хлібо заводі. Це був чудовий винахід місцевих пекарів: на всю довжину рум'яного батона тяглася ковбаска з тіста завтовшки з палець. Це й була заповітна «макаронина». Її запікали до хрускоту, і була вона найсмачнішою частиною батона. І по справедливості діставалася тому, хто йшов у крамницю, стояв у черзі й приносив додому хліб (уже без «макаронини»).

Одного разу тато повів мене на хлібо завод. Там були величезні машини, які гриміли й рухалися. Особливо мені сподобався

конвеєр, яким повзли мої улюблені батони. Увесь завод був наповнений найчудовішим ароматом у світі – пахощами свіжоспеченого хліба. Мені подарували гарячий батон, який я несла додому як скарб, удихаючи смачний аромат.

Мама вчила нас дбайливо ставитися до хліба, вона казала, що хліб святий. Я не дуже розуміла, що це означає, але ставлення до хліба в нас удома було особливе. Ми не залишали шматки, ніколи не кидали хліб на підлогу. Якщо хліб черствів, ми його не викидали, а годували ним птахів.

Наші батьки пережили голод і війну. Вони знали справжню ціну хліба, коли окраєць був дорожчий за золото, бо міг урятувати життя.

Хліб – головний продукт харчування для багатьох народів. Ти, звичайно, знаєш, як випікають хліб. Але згадаймо, як маленьке зернятко пшениці стає хлібом. Спочатку треба зорати поле й посіяти це зернятко разом із мільйонами таких самих крихітних зерняток. Потрапивши в землю, воно дасть життя пагону, на якому виросте колосок, у цьому колоску вже буде не одне зернятко, а 30–40. Є сорти з кількома колосками на одному стеблі, які дають до 100 зерняток. Наливаючись, колосок буде опускатися дедалі нижче. Коли він дозріє, поле

Чи знаєш ти, що вперше смак хлібних злаків людина довідалася ще в кам'яному віці? Спочатку зерна просто їли, пізніше розтирали на кашку, додаючи воду.

Чи знаєш ти, що різні народи виготовляють хліб не тільки з пшениці й жита, як у нас, але й з кукурудзи, картоплі, вівсяного борошна й навіть гороху? Та й способи випікання хліба різні.

викосять, колосся заберуть із поля, привезуть на тік й вимолотять, тобто виб'ють із колосків зерна. Ці зерна перемелють на борошно, з якого й спечуть смачний та ароматний хліб.

Хліб печуть не тільки із пшениці, а й з ячменю, жита й кукурудзи. Це нелегка праця – виростити хліб. І до того ж урожай залежить не тільки від зусиль людей. Дощі або посуха, град або сарана – от небезпеки, які загрожують посівам. Як уберегти ці тендітні, тоненькі колоски, що від найменшого вітру починають рухатися? Над полем не поставиш дах, не обнесеш його високим парканом, не натягнеш зверху тент. Хто може захистити майбутній урожай? Тільки Бог. Тільки всесильний Творець, Який управляє силами природи й наказує вітрам віяти, а дощам литися з неба. Мудрий і люблячий Господь винагороджує зусилля людей, і рік у рік земля приносить урожай. Тому в багатьох народів є традиція відзначати свято врожаю. Люди дякують Богові й радіють, що Господь зберіг урожай. В Ізраїлі перший сніг приносили в храм і присвячували його Богові. Бог не має потреби в хлібі, але в храмі завжди були хліби показні – хліб, присвячений Богу. Святий хліб. Його не можна було їсти нікому, крім священників, які служили в храмі.

Ісус Христос сказав: «Я хліб життя!.. Я хліб живий, що з неба зійшов» (Ів. 6:48, 51). Люди не розуміли, чому Він порівнює Себе з хлібом.

Чи знаєш ти, що стародавні єгиптяни опанували мистецтво розпушувати тісто за допомогою шумування, що викликається дрібними організмами — дріжджовими грибками й молочнокислими бактеріями? Таким чином 5–6 тисяч років тому в Стародавньому Єгипті було покладено початок розвитку хлібопекарського виробництва.

А коли Христос сказав, що той, хто їсть цей хліб, не помре, багато людей взагалі злякалися цих слів. Що мав на увазі Ісус?

Окраєць хліба, ячмінний або кукурудзяний корж можуть зміцнити сили людини, підтримати в ній життя. А Ісус Христос – це небесний, духовний, вічний хліб. Як же можна їсти цей хліб?

Прочитай початок першого розділу Євангелія від Івана: «Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово». Ці рядки, немов слова прекрасної стародавньої пісні. Серце завмирає, торкаючись їх. Вони – про Ісуса Христа, Господа нашого: «І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця».

Подякуй Богові, що на твоєму столі сьогодні є хліб. Попроси Його про тих, хто голодний, нехай Господь подбає про них. І не забувай про небесний хліб. Візьми Біблію й прочитай розділ (можеш дочитати до кінця перший розділ Євангелія від Івана). Ісус хоче відкрити тобі ще багато Своїх таємниць.

Читаючи Біблію, ти споживатимеш небесний хліб. І коли ти братимеш у руки окраєць звичайного хліба, подумай, як дорого він дається людям, хоча й не завжди високо цінується.

Продавець іграшок

У найтеплішому й найтаємнішому куточку мого серця є чарівне місце — двір мого дитинства. Там завжди літо, і з усіх вікон лунає голос італійського хлопчика Робертіно Лоретті.

Я хочу запросити тебе туди хоча б на півгодини. На землі немає найкращого місця за цей двір. Ходімо, точніше, біжімо!

У парадних нашого будинку не буває жарко навіть у липні. Зніми кросівки, тут треба ходити босоніж, інакше багато чого пропустиш. Відчуваєш, які гладенькі й прохолодні сходи? Наш ганок найвищий – чотири сходинок. Ми з тобою у тому віці, коли їх можна перестрибнути одним махом!

Дивись, оце мій двір. Напроти кожної з чотирьох парадних красуються розкішні, наче святкові торти, клумби. Щовечора ми з нашими мамами поливаємо квіти. Це ще треба заслужити! Мені вже дозволяють поливати майже на середині, там, де ростуть найкрасивіші й найніжніші квіти. Біля клумб стоять столики

та лави. Вдень тут сидять бабусі з малюками, надвечір – гравці в доміно, а коли стемніє, збираємося ми й розповідаємо страшні історії. Трохи подалі – тополина алея, а ще далі невеличкий фруктовий сад, волейбольна площадка, сараї та городи.

«Ну і що ж тут такого особливого? – скажеш ти. – Ані гойдалок, ані каруселей, ані

атракціонів, ані ігрових автоматів. З іграшок – м'ячик та скакалка. Щоправда, посередині двору купа піску, але не в пасочки ж нам гратися, як якимсь карапузам!»

Дарма ти так вважаєш. Той день, коли у двір привозять свіжий пісок, – справжнє свято не тільки для малят. Першими до купи підходять старші – років тринадцяти. Щасливчиків чоловік із шість, вони оточують купу й починають рити ходи до центра.

Інші поки тільки спостерігають за першопрохідниками. А той момент, коли їхні руки під купою піску з'єдналися, служить сигналом для всіх. Тепер кожен може або будувати фортецю, або теж намагатися прорити хід і під землею потиснути руку другові. Пісок вологий, копирсатися в ньому – неабияке задоволення. Бачив би ти на що перетворюється купа до вечора!

Буває ще одне свято – у дворі з'являється точильник ножів. Навколо нього відразу збирається

юрба господарок і дітей, яким пощастило вмовити маму поточити ножа. У точильника із собою верстат, який він носить на ремні через плече. Ми, немов заворожені, дивимось, як

Чи знаєш ти,
що у світі є багато
музеїв іграшок?
Найперший був створений
у Москві у 1918
році. А найбільший
знаходиться у Німеччині,
у Нюрнберзі.

з-під його рук розсипаються іскри. Поглянь, як добре він нагострив ножики для м'ясорубки! Торкни-ся, він іще гарячий!

Іграшок у нас, і справді, небагато. Але я знаю, напевно, з десятків різних ігор з м'ячем. І десятка два взагалі без нічого – «чоботар», «фарби», «козаки-розбійники», «море хвилюється»...

Іще можна стати власником найкрутішої іграшки – колеса. Це деталь від якоїсь сільськогосподарської машини. Хлопці умудряються їх десь роздобути. Щоб колесо стало іграшкою, потрібен металевий прут, зігнутий на кінці особливим чином. А тепер треба вставити прут поміж зубців колеса й легенько штовхнути. Треба мати спритні руки, щоб ганяти колесо. На перший погляд здається, що це легко, але спробуй сам! Можна вчитися годинами, аж поки не зловиш момент, поки не відчуєш рівновагу, не приведеш у відповідність швидкість, силу поштовху й ритм руху. Це таке задоволення!

Поглянь, он під балконами гніздечка ластівок, а он на лаву вместилися кури. У них на шиї мітки зеленкою – значить, це кури тітки Маші. Їх треба відігнати до сараїв – лава не для курей. На допомогу приходять Амур – дворовий пес. Він належить усім. Його годують і люблять усі мешканці нашої чотириповерхівки. Амур гавкає, кури кудахають, ми кричимо на курей, тітка Маша з вікна – на нас.

І ось серед цього галасу лунає неголосний дзенькіт маленьких дзвіночків. Тихо! Слухай, цей звук – найбажаніший звук мого дитинства. Зараз трапиться щось чудове, що тільки може бути в житті! Подивись, он із-за рогу з'являється візок продавця іграшок. Казки бувають насправді. Продавець іграшок зі своїм візком точно прийшов із якоїсь прекрасної казки. Це старий китаєць, дуже красивий, із сивою рідкою

борідкою й розкосими добрими очима. Його обличчя все в зморшках, напевно, тому що він увесь час посміхається. На його візку незліченні скарби – глиняні свистки, паперові віяла, тріскачки, дзвіночки, різні яскраві дрібнички. Збоку до візка прив'язано повітряні кулі, не прості, а дуже міцні, розмальовані різнобарвними фарбами. Усередині кожної кульки кілька горошин, які так здорово торохтять! Навколо візка збирається вся дітвора. Можна доторкнутися до будь-якої іграшки й навіть потримати її в руках. Продавець чекає, коли щасливчики збігають додому за грошима й повернуться, щоб стати власниками одного з цих скарбів. Мені одного разу дали гроші на кульку, потім на глиняний свисток, потім на віяло. Я милувалася незвичайним

орнаментом, що прикрашав ці іграшки. Вони зберігали тепло рук старого китайця й приносили стільки радості! Але щоразу, коли його візок їхав, ховаючись за рогом, мені хотілося плакати.

Візок відвозив мою мрію. Це була дуже дорога іграшка, вона коштувала аж п'ятдесят копійок. Це був невеликий м'ячик на тоненькій гумовій мотузочці, обгорнений фольгою й обклеєний різнобарвними мистецьки вирізаними квітами з напівпрозорого

паперу. Мотузку треба було надягти на середній палець і відпустити м'ячик. Він повертався у твою долоню, легкий, яскравий, податливий. У спритних руках м'ячик робив чудеса – його стрибки були то частими й короткими, то повільними й довгими. М'ячик міг стрибати вгору, убік, міг просто кружляти. Я дуже хотіла його мати, але мені його так і не купили.

Не подумай, що в мене в дитинстві зовсім не було іграшок.

*Чи знаєш ти,
що в Китаї не існувало
натюрморту? Нерухливі
предмети з погляду
китайців мертві без
динаміки руху життя й часу.
Якщо малювали камені або
фрукти, то поруч із каменем
завжди рослина, а фрукти
завжди на гілці.*

Чи знаєш ти,
що китайський живопис
дуже відрізняється від
західного? Він більш
умовний та декоративний.

Вони були – скакалки й м'ячі, ведмеді, зайці й лялька Маринка. Був пістолет із пістонами й Дюймовочка на пружинці. Але той м'ячик так і залишився моєю мрією.

У нашому серці живуть бажання. Ці бажання бувають різними.

Ти, напевно, вже навчився розпізнавати, де ті, від яких треба відмовитися якнайшвидше. Але що робити, якщо в тебе є гарна мрія, але вона не здійснюється, навіть якщо ти покладаєш усі свої зусилля?

Дивно, але Бог іноді посилає в наш серця мрії, яким ніколи не призначено здійснитися. Справа в тому, що наші мрії, особливо нездійсненні, здатні дуже добре впливати на наше життя. Знаєш, що трапилось, якби мені дали гроші на той м'ячик? Я б купила його, погратися ним кілька днів, а потім вирішила би подивитися, що у нього всередині... А потім я забула би про нього. З того життя зникло би очікування звуку дзвіночків, скрип коліс дерев'яного візка, посмішка старого китайця. Все це забулося би з роками, як забулося багато подій, важливіших, аніж поява продавця іграшок у дворі провінційного містечка.

Зараз я розумію, що той м'ячик відіграв у моєму житті особливу роль. У моєму дитячому серці формувалося поняття краси. Дивлячись на цю іграшку, я відчувала захват перед майстерністю художника, повагу до творчості, захоплення простими й гарними ідеями.

Чи знаєш ти,
що жанри китайського живопису досить різноманітні?
Наприклад, анімалістичні жанри — «Квіти й птахи»,
«Рослини й комахи», побутові жанри — «Люди й предмети»,
парадний портрет, мініатюра на віялах і інших предметах
побуту й пейзажний живопис — «Гори й води».

Він так і залишився моєю мрією. Але мрії збуваються, бо вони завжди з нами!

...Ми зараз стоїмо з тобою біля візка старого китайця. Поглянь, ось глиняний свисток, схожий на маленького дракона. А ось ці дві плоскі деревинки – віяло. Не віриш? Один рух, і в мене в руках яскраве кругле чудо. Бачиш, на ньому тушшю намальовано китайське село коло моря. Я точно знаю, що на землі є це місце, де залишилося серце старого продавця іграшок, чю мову розуміють тільки діти. А ось і мій м'ячик. Поглянь, з якою любов'ю й майстерністю він зроблений.

Бог подарував мені
цього безіменного
китайського
художника, який
став моїм найпершим
учителем.

У житті ти робитимеш багато справ – простих і дуже складних. Як ти їх робитимеш? Є два варіанти – зробити аби-як, швиденько, або вкласти в справу максимум уміння, таланту, радості. Як співав Робертіно, як доглядали за квітами наші мами, як майстрував іграшки старий китаєць.

Увімкніть світло!

Часто-густо мені дорікали, що я схожа на хлопчика. Звісно, в мене були подружки-дівчатка, з якими я гралася в ляльки. Проте хлопчачі забавки видавалися мені цікавішими за ігри дівчат.

Я з задоволенням ганяла з хлопцями у футбол, до речі, непогано стояла на воротах. Ми бігали до річки, де я нарівні з ними плавала та пірнала з великого каменя. Я лазила по деревах і добре вміла свистіти. Отож, я була вправною та сміливою, як хлопчисько. Але...

Я страшенно боялася темряви. Зазвичай, набігавшись за день, я засинала швидко. Часом – за столом під час вечері, й татові доводилося переносити мене в ліжку. Та іноді я чомусь довго не могла заснути. І тоді моя кімната перетворювалася на жахливе місце. В кожному кутку мені ввижалися чудовиська. Одяг, що

висів на стільці, видавався чорним злим карликом, що причаївся. Гілка тополі за вікном нагадувала лапу з pazурами якогось монстра. Мені

кортіло якнайшвидше вилізти з-під ковдри й бігти до мами, але для цього потрібно було опустити ноги додолу, а там!.. Мені ввижалося, що під ліжком кишать павуки, змії та скорпіони.

Мені нічого не залишалося робити, як заревти на весь голос та покликати маму на допомогу.

Мама прибігала й умикала світло. І все враз ставало зовсім іншим: чудовиська, що ховалися по кутках, зникали. Злий карлик перетворювався на одяг, що висить на стільці, а під ліжком була лише стара валіза.

Світло – що це таке? Звідки воно? І чому воно має силу все навколо змінювати?

Розгорнімо Біблію.

«Напочатку Бог створив Небо та землю. А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води».

Так само страшно, як у моїй дитячій кімнаті.

Порожня земля, вкрита темною, каламутною водою. І в цій суцільній темряві над темною водою ширяє невідомий Дух. Бр-р-р, мурахи по шкірі бігають!

Але тут пролунав голос: «Хай станеться світло!»

І враз усе змінилося! Хоча земля й залишалася порожньою та вкритою водою, але вже були день і ніч. Уже з'явилося світло, завдяки якому можна побачити безкраю поверхню води, похмуре небо, далекий обрій.

Світло – це, напевно, найзагадковіше та найдивовижніше явище у Всесвіті. Воно проникає в усі куточки, навіть у глибини океану. Світло дає життя рослинам, підтримує обмінні процеси всіх живих істот. Земля – єдина відома нам планета, де світло має силу пробуджувати життя. На нашій планеті унікальні умови: є вода, вуглець та світло. Завдяки цьому здійснюється процес, що називається фотосинтезом, тобто є можливість росту та життя рослин. Можливо, що Земля й насправді єдина така планета.

То що ж це таке – світло?

Ще в давнину вчені намагалися зрозуміти та пояснити це явище. Вони гадали, що світло – це потік найдрібніших часточок. Іноді нам може здатися, що це саме так. Якщо ясного сонячного дня добре пострибати на ліжку, то можна побачити, як порошок кружляють у променях сонця. Але згодом порошок вляжуться, і знову промінь сонця стає невидимим.

Чи знаєш ти, чому небо синє? Адже, за логикою, воно не може мати кольору. Пригадаймо наше дослідження з порошками та ліжком. Виявляється, в небі теж є безліч малесеньких порошоків, які найкраще розсіюють сині хвилі спектру. Завдяки їм ми можемо бачити небо.

Чи знаєш ти,
що електричне світло
з'явилося 1809 року,
коли англійський вчений
Деларю сконструював
першу лампу накаливання
з платиною спіраллю?

Ми лише констатуємо, що світло наповнює всю кімнату.

Пізніше вчені висунули гіпотезу, тобто припустили, що світло – це потік невидимих хвиль. Ми знаємо, що існує багато хвиль – електричні, електромагнітні, радіохвилі.

Ось, наприклад, як поширюється звук?

Давайте зробимо експеримент. Уявімо, що, наприклад, Петрик сидить на дереві й голосно вигукнув: «Еге-е-ей!» Ми не бачимо Петрика, проте до наших вух долітає його веселий та дзвінкий вигук. Це були звукові хвилі. А тепер дочекаємось темряви, і нехай Петрик на дереві увімкне ліхтарика. Промінчик світла долетить до нас так само, як і Петрикове «егей». Це була світлова хвиля.

Світло та звук дуже схожі. В нашому дослідженні джерелами звуку та світла були сам Петрик і його ліхтарик, а ми були приймачами. Наш слух і наш зір улаштовані так, що можуть сприймати і звук, і світло. Що цікаво, у темряві наше око гірше розрізняє кольори. А коли навколо дуже темно, то ми бачимо все в чорно-білих тонах.

Наука про світло дуже складна, у фізиці їй присвячено цілий розділ за назвою «оптика». Мені завжди здавалося, що фізикою

Чи знаєш ти,
що швидкість
світла — 300 тисяч
кілометрів за секунду?
Ніщо у Всесвіті не
може рухатися
швидше за світло.

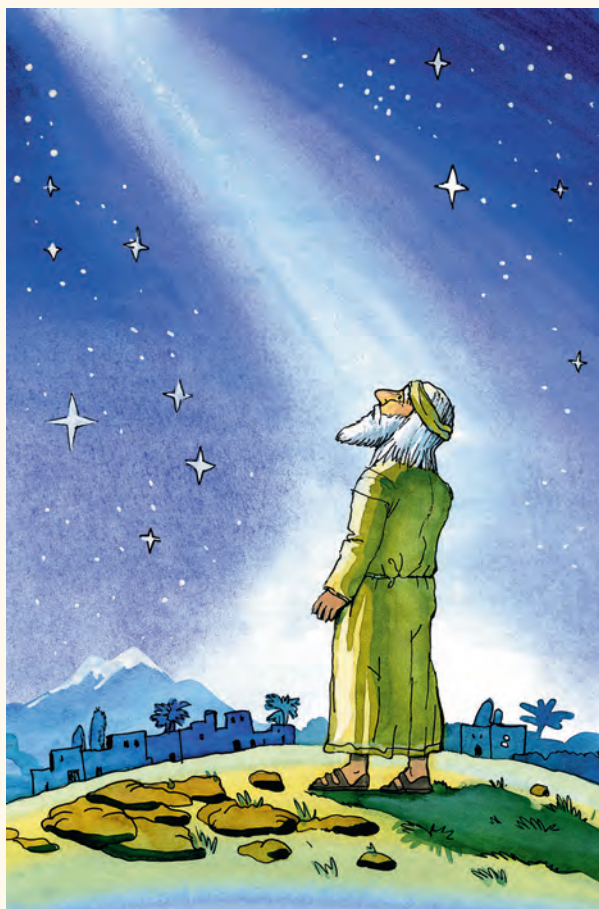
займаються страшенно розумні люди, бо розібратися в усіх складних формулах і термінах у мене ніколи не виходило. Але, скажу вам по секрету, що навіть найповажніші та найвідоміші фізики достеменно не знають, що таке світло. Вони лише висувають гіпотези – такі громіздкі шафи зі стосами аркушів, списаних фор-

мулами. І досі вони сперечаються про те, що ж таке світло – потік часток чи хвилі?

То що ж ми можемо й мусимо знати про світло?

Що його джерело – Бог, адже це Він сказав: «Нехай станеться світло!» Він «увімкнув» світло для нас. Ми – приймачі Божественного Світла. Я в захваті! Світло нашого Господа дає життя і нам, і тваринам, і рослинам. Світло допомагає нам бачити та пізнавати навколишній світ. Світло дає нам можливість дивитись одне одному в очі, радіти, захоплюватись, любити. Світло показує нам усе таким, яким воно є насправді. Чим яскравіше світло, тим краще ми розрізняємо та розуміємо, що діється навколо нас. Чим світло слабше, тим загадковим, незрозумілим і страшнішим видається нам навколишній світ.

Зараз мої дитячі страхи видаються мені смішними. Але... У дорослих є свої, «дорослі», страхи. Наприклад: «Раптом хтось із моїх рідних захворіє на невиліковну хворобу?» або:

Чи знаєш ти,
що світлу потрібно лише
8 хвилин 17 секунд, щоб
дістатися від поверхні
Сонця до поверхні Землі?
А від поверхні Землі до
Місяця — 1,3 секунди.
А для подорожі Всесвітом,
який ми здаті бачити, —
100 мільярдів років!

«А що, як у завтра станеться землетрус, пожежа, потоп?» Дорослі бояться безробіття, війни, злиднів. І на це є причини.

Ми живемо в світі, сповненому зла. В багатьох країнах точаться війни. Навіть у такій мирній, як наша...

Природа відповідає людині на її бездумне та злочинне ставлення до її багатств — ось чому ми часто чуємо про стихійні лиха.

Коли я ввечері вмикаю телевізор, щоб подивитися новини, мені стає страшно, як колись у дитинстві в моїй темній кімнаті. Війна, злочинність, катастрофи та нещастя, наче злі чудовиська заповнили всі кутки.

Час умикати світло.

Ісус сказав: «Я Світло для світу».

І ще Він сказав: «Не бійся, Я з тобою!»

Ми не самі в цьому світі, сповненому зла. І ми можемо не боятися, бо з нами нічого не станеться без волі нашого Господа.

Дуже часто наші страхи ми вигадали самі. Як одяг, складений на стільці, видавався мені чорним карликом, так само багато «що, як раптом» — просто плід нашої уяви. Але навіть тоді, коли з нами щось трапляється — біда, хвороба, війна, — Бог поруч. Він обіцяв це, і Він вірний Своїм обіцянкам.

Для нас, тих, котрі
вірять в Його Ім'я,
не страшно нічого.
Навіть смерть.
Бо з Ним немає смерті,
а є вічне життя
в Його сяючій світлі.

Зміст

СТОРІНКА ПЕРША

Блакитна жабка 5

СТОРІНКА ДРУГА

Подорож на парашуті 9

СТОРІНКА ТРЕТЯ

На краю безкрайнього
Всесвіту 13

СТОРІНКА ЧЕТВЕРТА

Мій птах 17

СТОРІНКА П'ЯТА

Секрети для хлопчиків 19

СТОРІНКА ШОСТА

Обмін 23

СТОРІНКА СЬОМА

Хижак із соскою 27

СТОРІНКА ВОСЬМА

Піщинка на ім'я
«зараз»

31

СТОРІНКА ДЕВ'ЯТА

Навіщо?

37

СТОРІНКА ДЕСЯТА

Про що
співають водоспади

41

СТОРІНКА ОДИНАДЦЯТА

Сіль землі

45

СТОРІНКА ДВАНADЦЯТА

Проект Головного
Конструктора

49

СТОРІНКА ТРИНАДЦЯТА

Хліб земний
та хліб із неба

53

СТОРІНКА ЧОТИРНАДЦЯТА

Продавець іграшок

57

СТОРІНКА П'ЯТНАДЦЯТА

Увімкніть світло!

63

Бібліотека журналу "Тропинка"

Літературно-художнє видання

МІКУЛА Олена Іванівна

Жива книга

Оповідання для дітей

Використано ілюстрації художників:

Олени Мікули, Ірини Померанцевої, Юлії Правдохіної, Вікторії Дунаєвої, Наталії Жураковської, Олени Михайлової-Родіної.

Автори фотографій:

Стор. 7. Вальдемар Цорн. Зоопарк «Вільгельма».

Стор. 15. NASA and The Hubble Heritage Team (STScI/AURA) https://en.wikipedia.org/wiki/File:Warped_galaxy.jpg.

Стор. 16. NASA James B. Irwin https://en.wikipedia.org/wiki/File:Scott_on_the_Rover_-_GPN-2000-001306.jpg.

Стор. 38. Rumlin https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carabus_tauricus.jpg?uselang=ru.

Стор. 42. Paulo Capiotti <https://en.wikipedia.org/wiki/File:SaltoAngel4.jpg>.

Стор. 43. Ujjwal Kumar https://en.wikipedia.org/wiki/File:Canadian_Horseshoe_Falls_with_Buffalo_in_background.jpg.

Стор. 47. Hanna Azar https://commons.wikimedia.org/wiki/File:PikiWiki_Israel_14749_dead_sea.JPG.

Стор. 51. Flamenc https://en.wikipedia.org/wiki/File:Hollogne_sur-geer_-Sucrerie.jpg.

Стор. 56. Andreas Praefcke https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Egyptian_kitchen_Berlin_1.jpg.

Стор. 62. 4AH-O45u_FYtaw at Google Cultural Institute https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Xia_Chang,_Chinese_-_Bamboo_under_Spring_Rain_-_Google_Art_Project.jpg.

Свідоцтво про державну реєстрацію, № 1 074 107 0004 023994,
видане Шевченківською районною в м. Києві державною адміністрацією 13.10.09.

Вид. № 02.540. Підписано до друку 01.03.16.

Папір 115 г, крейд. Формат 70x100/16.

Гарнітура: MyriadPro.

Друк офсет. Умовн. друк. арк. 5,83. Тираж 10 000 прим. Замовлення № 00674207

УМТ «Свет на Востоке», вул. Хорольська, 30, 02090, м. Київ, Україна.

Надруковано в типографії CPI books GmbH,
Eberhard-Finckh-Straße 61, 89075 Ulm, Germany.